

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Primum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

ANTONII BYNÆI
de
CALCEIS
HEBRÆORUM
LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

*Pascha comedendum calceatis pedi-
bus Exod. 12. 11. Varia de ra-
tione illius precepti sententia.
Refellitur prima, quæ vult via-
torum calceos, à vulgaribus
distinctos, præcipi. Item se-
cunda, quæ alludi putat ad mo-
rem veterum, qui cenabant
discalceati, mensis accumben-
tes. Veteres Hebræi, ut He-
roes Homerici, & alii populi,
sederunt. Mos accumbendi sero
ad Hebræos pervenit. Samuel
Bochartus Judæos in Ægypto
calceis caruisse, & Deum ipsis
de*

de calceis prospexisse conjicit. Iudei non fuerunt in Ægypto *αἰνοποδῆτοι*. Neque Lex loquitur de calceis comparandis, sed de iis induendis quos habebant. Locus Deut. 29. 5. explicatur. Rationem præcepti ipse Deus dedit, qui Iudæos ad iter voluit paratos. Viatores calceos sumebant. Cavet Deus ut essent calceati, ne in calceis foret mora cum ab Ægyptiis expellerentur. Quare is ritus tantum pro illo tempore fuit. Neque Christus eum observavit, more istius ævi sine calceis accumbere solitus. Locus Luc. 7. 38. illustratur. Etiam Joh. 13. 4.

I.

DE Calceorum origine, materia, forma, abunde, ni fallor, superiori libro disputavimus. Nunc ritus quosdam persequi juvat, qui olim

LIBER SECUNDUS. 235

olim apud Hebræos observa-
ti fuerunt, & alia singularia ex-
ponere, quæ in sacris volumini-
bus leguntur. Inter alia, quæ
circa Agnum Paschalem præcipit
Deus, illud omnino peculiare fuit,
quod voluerit ut agnū comedentes
lumbos haberent succinctos, cal-
ceatos pedes, & baculos in manu.

Verba Legis sunt. וְכִתְבֵהֶם חֲמֹשִׁים עָלֶיךָ
Exod. 12

אֶת־מַחְבְּרֹתֶיךָ חֲמֵשׁ וְעַל־כַּף־יְמִינְךָ
II.

וּמִקְלָעֶיךָ בְּיָדְךָ וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּז

פֶּסַח הוּא לַיהוָה Sic autem comedetis

illum, renes vestri erunt succincti,

calceamenta in pedibus vestris, & ba-

culi in manibus vestris, & comedetis

illum festinanter, Pascha est Domini.

Inquisiverunt diu viri eruditissimi,

quænam ratio fuerit hujus præ-

cepti, ut Israelitas, dum Pascha

comederent in Ægypto, calceatos

esse voluerit Deus. Atque, ut fieri

amat dum conjecturis quisque in-

dulget, in varias ac multiplices

divisi sententias abierunt.

II. Quorundam est opinio, vo-

luisse Deum, ut Israelitæ, lon-

gum atque difficile inter ingressuri,

viatorum sumerent calceos, & pe-

didibus induerent, cum Pascha pri-

mum

mum essent comefuri. Comminiscuntur enim viatorum calceos à vulgaribus diversos fuisse, sicuti & hodie apud plerosque obtinet, ut in itinere calceos induant alios, quam in usu quotidiano. Hoc vero commentum ego sane nescio qua ratione potuerit eruditus hominibus placere. Nam quod conjiciunt de viatorum calceis, & quidem à vulgaribus diversis, id nullo testimonio probant. Neque quidquam occurrit in hac tota lege, quod sententiam adstruat. Hoc enim solum præcipit Deus, ut Paschalem agnum calceati comedant, de viatorum calceis nihil præscribit.

III. Referunt alii ad eum morem, qui olim obtinuit, ut calceos deponerent dum cænant, ne lectuli, in quibus discumbant, iis inquinarentur. Volunt nimirum Deum præcepisse, ut Paschale convivium etiam à reliquis in eo differret, ut ne calceos pro more deponerent. Quorum quidem opinio priori longe est doctior. Veteres, cum essent cænaturo, soleas deponere solitos, post cænam vero

LIBER SECUNDUS. 237

vero reposcere atque resumere, res est certissima. De Romanis id elegantissime demonstrarunt politissimi viri Petrus Ciacconus atque Fulvius Ursinus, qui omnem Triclinii rationem exposuerunt, & tabulas marmoreas, in quibus pueri visuntur calceos cœnaturis detrahere, & ipsi convivæ nudis pedibus accumbere, exhibuerunt. Apud Judæos eundem morem viguisse ex Evangelica historia viri literatissimi ostenderunt, qui Servatorem, & ipsius Apostolos, more Romanorum illius ævi accubuisse, dum aut pranderent, aut cœnarent, observarunt. Præter Petrum Ciacconum, qui multis demonstrat omnia cum hoc more perquam bene convenire, quæ ab Evangelicis sunt prodita, videri possunt Hieronymus Mercurialis, Johannes Baptista Villalpandus, & complures alii, quos adduxit Julius Nigronus. Quibus addi merentur, quæ collegit ex Rabbiorum monumentis, vir in iis versatissimus Johannes Lichtfotus. Quare non inepte videri possunt homines eruditi ad hunc morem referre hoc Numi-

Ciaccon.
de Tricl.
& ad eum
Fulv.
Ursin.

Mercur. de
arte Gymn.
l. 1. c. 2.
Villalp. in
Ezech. 23.
Nigron. de
Caliga
cap. 2.
Licht. Hor.
Hebr. in
Matth. 26.
20.

Numinis præceptum, quo voluit Israelitas Pascha comesuros esse calceatos, ut hac in re Paschale convivium etiam à reliquis differret, ne calceos deponerent, quod alias pransuri aut cænaturi solebant.

IV. Mihi tamen hæc non videtur hujus præcepti ratio. Posterioribus seculis apud Judæos hunc morem fuisse, ut mensæ accumberent, & calceos deponerent ne lectulos inquinarent, constat satis. Sed an mos ille tam antiquis temporibus fuerit in usu, non tantum dubitamus, sed è contra asserimus, apud Judæos eum nondum viguisse, cum hoc præceptum traderet Deus. Prisci mortales, sicut in herba jacentes cibum sumpserunt, quo pertinere videtur, quod

Gen. 18.4. Abrahamus tres viros, qui circa meridiem venerant, sub arbore reclinare jubet, ut sub umbra in gramine jacentes caperent cibum, ita etiam sederunt. Quem quidem morem jam ab Isaaci ævo obtinuisse, ut veteres Hebræi non in lectulis accubuerint, sed ad mensam sederint, sacra monumenta abunde

abunde ostendunt, quæ semper commemorant eos sedisse, nunquam vero accubuisse. Docuit hoc præclare seculi nostri grande decus Samuel Bochartus, ac tot collegit ex S. Codice testimonia, ut plane sit certum veteres Hebræos ad mensam sedisse. Eodem modo uti apud Homerum, *Καθίζονται ἐν τοῖς συνδείοις οἱ Ἥρωες, ἔκκατεκλίνονται*, *sedebant in conviviis Heroes non accumbebant*, uti Athenæus docet: Qui eundem morem apud Macedones Alexandri & Cassandri ævo nondum plane exolevisse ex Duro & Hegesandro probat: quod etiam de Germanis Tacitus, & de Hispanis & Gallis veteribus tradidit Strabo. Moris accumbendi apud Hebræos primam mentionem magnus Casaubonus apud Amosum observavit. Et sane ante ea tempora non videtur usitatus. Exemplum vetustius apud Authorem Cantici inveniri, conjecit quidem vir illustris Hugo Grotius, ubi *וְכָכָה כְּשֶׁתֵּקְלִיּוֹן* vertunt Græci. Sed ipse id dubitanter asserit, & res se aliter habere videtur. Quare etiam optime monuit vir illustris accubi-

Bochart
Hier. P. 7.
pag. 598.

Athen.
l. 1, c. 14.

Casaub.
Exer c.
AntiBar.
16 cap. 22.
Amos 2, 8.

Cant. 1, 12.
Grot. ad
Matth. 26.
20.

accubitum in lectis haud dubiè ferius cæpisse, Assyriorum, ut credibile est, exemplo, qui postea Græcorum ac postremo Romanorum consuetudine increbuerit. Unde, cum primo mori, quo in herba jacentes cibum capiebant, proximus, aut non minus antiquus, fuerit mos sedendi, & Hebræi veteres more posterioris ævi in lectulis nondum accumberent, causa non fuit, cur ad mensam accedentes, calceos exuerent, neque dici potest ex recepta ea consuetudine hoc à Deo prohibitum, quasi voluerit Paschale convivium etiam hac in parte à reliquis differre.

Bochart.
Hier. P. I.
pag. 599.

V. Samuel Bochartus, qui Hebræorum ac reliquarum gentium literis instructissimus, opus de Animalibus perfecit, quo non tantum omnium, qui ea in re aliquid conati sunt, industriam vicit, sed longo intervallo post se reliquit, aliam coniecit esse hujus mandati rationem. Hoc unum quod respondeat ad propositam quæstionem, cur Israelitas calceatos esse voluerit Deus dum Pascha comederent

derent in Ægypto, se dicit habere, Judæos nempe non semper fuisse calceatos. Ad eam rem cum varia *τῆς ἀνυποδησίας* exempla observasset, Judæorum plurimos conjectat in Ægypto fuisse excalceatos, cum Ægyptus in fervida sit plaga, fere sub sidere Cancræ, ac proinde ejus incolæ possint calceis carere facilius, cumque Judæi in Ægypto sub jugo miseræ servitutis pressi fuerint, ac pæne oppressi, in quo statu valde credibile est illis multa defuisse, quæ ad vitam commode degendam requisita sunt: Cum denique Judæorum *ἀνυποδησίας* exempla etiam in ipsa Judæa, rebus illorum maxime florentibus, vestigia supersint. Unde concludit, cum in Ægypto Judæis minus periculosa *ἀνυποδησία* fuisset, iisdem longum, asperum, & senticosum iter jam aggressuris, voluisse Deum de calceis prospicere, atque, ut religio quoque eos ad rei tam necessariæ curam adigeret, sancivisse, ut nonnisi calceati Pascha comederent: ac propterea neque passum esse calceos, quos ad hoc solemne festum sibi comparaverant, per

L
annos

annos quadraginta deteri.

VI. Hæc conjectura viri summi mihi pariter non probatur. *Αὐτοδμοσίαν*, qualis olim obtinuit apud plerasque nationes, apud Hebræos veteres non in usu fuisse, superius ostendimus, & Judæos non nisi ob religionem, aut certum aliquem ritum fuisse discalceatos, cum alias semper calceati forent, monuimus. Judæos in Ægypto, fervida licet plaga, in qua oppressi fuerunt Ægyptiorum tyrannide, excalceatos fuisse, ut necesse fuerit vel religione ad calceorum curam eos adigere, cum iter asperum & senticosum essent aggressuri, non facile credimus. De calceis enim lex divina loquitur, non quos sibi ad festum tam solemne compararent, quia servitute pressi, & in plaga fervida viventes, calceis carebant, sed quos habebant. Certe haudquaquam Deus de calceis, quos non habebant ipsis prospexit, sed ut calceos, quos habebant, induerent, præcepit. Quis etiam credat calceorum curam adeo neglexisse veteres Hebræos, aut tam dira fuisse servitute pressos, ut etiam calceis

lib. I.
cap. I.

R. LIBER SECUNDUS. 243

calceis caruerint, adeoque Deo fuerint opus, injungere præceptum, ut calceati comederent Pascha, qua religione eos adigeret ut de calceis sibi prospicerent ad iter durum atque senticosum? Neque id omnino verum est quod ἰπῶν addit, propterea Deum passum non esse, ut calcei, quos ad tam solemne festum sibi comparaverant, per annos quadraginta detererentur. Innuere id quidem videntur ea verba quæ in Deuteronomio leguntur, quibus Moses hoc Dei beneficium Judæis commemorat: *Duxit vos dominus quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt* Sed longe aliam esse horum verborum mentem, neque hoc miraculum in eo fuisse, quod ipsi calcei, quibus induti fuerant in solemni festo, cum Pascha comederent in Ægypto, non fuerint detriti, sed in mirabili Dei providentia, qua in Arabiae desertis, horridis illis & incultis, & omnium egenis, prospexit, ut nunquam calcei ipsis defuerint, inferius ostendemus. Eorum enim

Deut. 29. 5.

ut cap. 9.

244 De CALCEIS HEBRÆOR.

Ies. 48. 22. calcei non detriti dicuntur, eadem ratione, qua non fitivisse apud Iesaiam legimus, cum Deus eos duceret per deserta loca, quia nimirum ipsis abunde suppeditabat, quo fitim possent explere.

Exod. 12.
11. 12.

VII. Subiit mirari eruditos homines tam varia divinasse, cum rationem istius ritus ipse Deus indicet. Sic autem, inquit, comedetis illum (agnum.) Renes vestri erunt succincti, calceamenta in pedibus vestris, & baculi in manibus vestris, & comedetis illum festinanter: Pascha illud est Jehovæ: Et transibo per terram Ægypti nocte hac, & percutiam omnes primogenitos in terra Ægypti ab homine usque ad jumenta. Res est nota, & narrata fusius, post magnas clades, quibus Ægyptios affecerat Deus, ut ex sua ditione Hebræos dimitterent, ultimam ea nocte voluisse experiri, ac tot hominum & jumentorum mortibus universam Ægyptum reddere funestam, ut hac ratione Ægyptii, nihil magis cuperent, quam ut citissime exirent Hebræi. Prævidebat Deus, quod & factum est, ut tanta strage territi Ægyptii

tii, magis expellerent eos quam dimitterent tranquille. Volebat ergo ut, dum eam noctem agerent quasi festam, ad iter accincti & parati essent, & non tantum lumbos haberent succinctos, & baculos in manibus, qui viatorum in Oriente fuit habitus, & eorum qui iter difficile & operosum aggrediebantur, verum etiam calceatos pedes. Calceos olim in itineribus usitatos fuisse, Gibeonitæ sunt exemplo, qui ex *מלחמה רחוקה calceis diversis solorum* Ies. 9. 5. 13. *frustis suppactis*, fidem facere voluerunt, se longo itinere ad Israelitarum castra contendisse. Quare Deus, cum iis omnibus instructos vellet Hebræos, antequam Paschale inchoarent convivium, etiam de calceis præcepit. Hebræi veteres, sicut opera forensia curabant calceati, domestica tamen discalceati obierunt, uti veteres domi plerumque fuerunt discalceati. Quod etiam à nostris moribus non alienum est. Licet enim omnes, cum aut versamus in publico, aut rebus forensibus operam damus, aut iter conficimus, calceos induamus, domi tamen crepidis utimur.

L 3

Pariter

Pariter veteres, cum domi latitabant, discalceati fuerunt, qui tamen ubi foras prodeundum, aut iter aliquod suscipiendum esset calceos sumebant. Id Deus cavet ut etiam facerent ea nocte, qua agnum Paschalem comefuri erant, atque ut lumbos succinctos & baculos in manibus eos habere iussit, ita etiam de calceis præcepit. Ad omnia enim voluit paratos, quæ ad iter suscipiendum requirebantur, ne si festinanter ab Ægyptiis expellerentur, de re aliqua forent solliciti. Quare additum quoque est, ut agnum ^{pascha} in festinatione comederent, ne cæna media tantum peracta excedere cogerentur. Quorum omnium rationem hanc dedit Deus: *Pascha est Jehovah, & transibo hac nocte terram Ægypti, & percutiam omnes primogenitos in terra Ægypti ab homine usque ad jumenta.* Hæc enim verba manifestam continent eorum rituum rationem, quos præcepit Deus: Quasi dicat, omnibus rebus oportet vos instructos, quæ ad iter aggrediendum requiruntur, ut, quod solent viatores, & lum-
bos

LIBER SECUNDUS. 247

bos succinctos, & calceos in pe-
 dibus, & baculos in manibus ha-
 beatis, & agnum edatis festinan-
 ter. Est enim Pascha, sive tran-
 situs Jehovæ, & ego hac nocte
 omnium primigenitorum diro inte-
 ritu universam Ægyptum reddam
 funestam, unde vos Ægyptii, tot
 mortibus territi, coacturi sunt ad
 celerem exitum, imo fere finibus
 suis ejecturi. Quare nullam in
 vobis moræ causam volo, ut vel
 lumbos succingere, vel calceos in-
 duere, vel baculum capere sit ne-
 cesse. Hæc mihi semper visa est
 huius instituti ratio. Quod qui-
 dem ex eo confirmari potest, quod
 ad primum Pascha in Ægypto ce-
 lebratum, Judæorum magistri hunc
 ritum tantum pertinuisse volunt.
 Quorum opinio nequaquam caret
 evidenti ratione, cum plurima sua-
 deant non pertinuisse ad religionem
 festi, sed symbola fuisse instantis
 itineris. Sane hi ritus nunquam
 in legibus anniversariis de Pascha
 te repetuntur. Sunt videlicet, ut
 & sanguinis aspersio, pro illo tan-
 tum tempore imperati. Quare &
 à Judæis, dum Pascha suum cele-
 brant,

Buxt. Syn.
Iud. c. 18.
Leusden.
Phil. Mixt.
Dissert.

brant, hodie non observantur, ut videre est ex Paschatis celebrandi ratione, quam magnus Buxtorfius describit, nec non Johannes Leusdenius, vir diligentissimus, cui Hebræorum literæ propter indefessum eas promovendi studium plurimum debent, & ego multis nominibus me devinctum agnosco, cum meos in Hebraicis conatus singulari cura semper adjuvarit, & summa humanitate ac benevolentia fit complexus.

VIII. Hinc videre est, cur Servator noster, qui accumbebat more illius ævi, calceatus non fuerit cum Pascha comederet cum suis discipulis. Christum, cum more illius temporis mensæ accumberet, fuisse discalceatum, prout Romani, soleis depositis cum cænatum irent, nudis pedibus accumbebant, jam dudum monuerunt viri doctissimi. Qui non leve argumentum petunt ex Historia istius mulieris, quæ ipsius pedes lacrymis rigavit, capillis absterfit, & unguento unxit, quam Lucas refert:

Luc. 7. 38. *ἔσσε, inquit, παρὰ τῆς πόδας αὐτῆς ὀπίσσω, κλαίονσα ἤρξατο βρέχειν τῆς πόδας.*

δας αὐτῆ τοῖς δάκρυσι, καὶ τοῖς ἰσχύσι τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξίμασσε, καὶ κατεφίλη τὰς πόδας αὐτῆ. καὶ ἠΐθε τῷ μύρω:

Stans retro secus pedes ejus, lacrymis cepit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat.

Ex quo loco colligunt,

Christum nudis pedibus accubu-

isse cum hoc beneficium in men-

sa præstare mulier non potuisset,

nisi Christus semijacens in lectu-

lo accubuisset, depositis soleis,

sive sandaliis, peracta cæna resu-

mendis. At, cum dici possit,

eam mulierem & ungere, & oscu-

lari, & lacrymis rigare, & ab-

stergere Christi pedes potuisse,

licet nudis pedibus non accumbe-

ret mensæ, cum nudi fuerint in

parte superna, quia sandaliis, si-

ve soleis, quæ plantam tantum pe-

dis, non pedem integrum tege-

bant, ex more gentis utebatur:

Respondent, non fuisse partem su-

pernam prorsus nudam, cum soleæ

corrigiis pedibus alligarentur, ut

patet ex forma caligæ, quam su-

perius dedimus. Observari dein-

de volunt mulierum Christo à ter-

pag. 140.

go stetit, uti claris verbis Lucas refert: *ἔκειτο πρὸς τὰς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω* unde Christus, in latus recumbens more Romanorum, plantas potius soleatas obvertisset, quam partem supernam seminudam. Adderem ego, in quo fortasse plus est virium, haudquam mulierem Christi pedes soleatos unxisse, quod tamen diserte Lucas, *καὶ ἤλειψε τὰ μύρα*. Nunquam enim pedes, quorum frequens fuit unctio apud plerosque populos, cum soleis ungebantur.

Curt. lib.
8. cap. 9.

Ipsi Indi, uti refert Curtius, demptis soleis, odoribus illinunt pedes.

Quare expedita est difficultatis omnis evitandæ ratio, si dicamus Servatorem, dum accumberet mensæ, soleas deposuisse, ac pro more istius temporis nudis pedibus cænasse. Id ipsum observare est, cum Johannes refert, Christum lavasse Apostolorum pedes:

Ioh. 13.
4. 5.

Ἐγείρεται, inquit, ἐκ τῆς δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια. καὶ λάβων λέντιον διεξώσεν ἑαυτόν. Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸ ὑπλήρα, καὶ ἄρξατο ὑπλεῖν τὰς πόδας τῶν μαθητῶν. καὶ ἐκμάσεν τὰ λεντία, ὡς ἐν διεξωσμῶν. Surgit à cena

Ⓞ

LIBER SECUNDUS. 251

& ponis vestimenta sua, & cum accepisset linteam, præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, & cepit lavare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Lavit hic Christus Apostolorum pedes, dum mensæ adhuc accumberent, pedibus post se protensis. Atqui tum pedes Apostolorum nudos fuisse necesse est: cum pedes soleati neque aqua lavari, neque linteo possint abstergi. Ut Apostoli soleas, sive sandalia, jam ante exuerint, more accumbentium istius ævi, ne stragula lectorum, mensas ambientium, pulvere aut luto conspurcarent. Neque enim de demptis prius à Christo soleis, vel minima est suspicio, cum hoc non præterminisset scriptor diligentissimus, qui omnes circumstantias tam accurate annotavit. At sicut Apostolorum una cum Christo accumbentium pedes fuerunt nudi, ita & Christi ipsius fuisse par est colligere, quem nihil ab aliis singulare deprehendimus observasse. Quare, cum Christus nudis pedibus cum suis Apostolis accubuerit semper, statuere necesse est

252 De CALCEIS HEBRÆOR.

idem factitasse cum Paschale convivium ageret. Ut ritum priscum in Ægypto mandatum & ab omni populo tum temporis observandum, non usurpaverit Christus, sed discalceatus Pascha comederit. Scilicet ille ritus symbolum tantum fuit instantis itineris, adeoque non semper & ubique retinendus. Quomodo & id ipsum, quod voluit Deus, ut sanguinem postibus in Ægypto, aspergerent, non fuit observatum seculis posterioribus, quia tantum pro illo tempore imperatum erat.

CAPUT SECUNDUM.

Religio nudis pedibus templa intrandi apud varias gentes. Apud Hebraeos nemo cum calceis templum ingrediebatur. Ante Synagogam hodie vel purgant vel exuunt calceos Judæi. Moses & Josua jussi calceos exuere. Exod. 3. 5. & Jos. 5. 15. Vera istius cerimonia ratio. De Moses calceis lepida commenta. Ex hoc